

Croatica XVIII (1987) — 26/27/28 Zagreb

Izvorni znanstveni članak

Frano Čale

BOBALJEVIĆ I DRŽIĆ
(dodiri i analogije u svjetlu manirizma)

UDK 886.2(091)

Koherencija života i djela Savka Bobaljevića Glušca (1529. ili 1530—1585), autora malog broja hrvatskih i znatnog broja nedostatno istraženih i ocijenjenih talijanskih stihova, i koherencija života i djela Marina Držića (1508—1567), nude se kritici da ih uspoređi i da prosudi neke bitne analogije koje pridonose točnijem književno-povijesnom svrstavanju njihova djela. Vodeći računa o metodološkoj manjkavosti pa i pristranosti nekih starijih kritičara, osobito historičara Jorja Tadića, koji takvu, za ocjenu indikativnu, međuovisnost života i stvaranja obaju pisaca nisu uočavali, nego su ih dapače negativno suprotstavljali, naša usporedba pokušava upravo na njoj temeljiti zaključke ne samo o dodirima među dvama autorima, nego i o naravi njihove i općenite književne djelatnosti druge polovice 16. st. u znaku manirističkih tendencija. Članak je odlomak iz studije o Bobaljevićevoj lirici.

Protuslovlja i paradoksalne pojave u egzistenciji Saba Bobaljevića Glušca (1529. ili 1530 — 1585) te u sredini i vremenu u kojima je stvarao naški i talijanski pisane pjesme, ponajbolju hrvatsku liriku svoga doba, upućuju na posebne i na opće razloge bog kojih u njegovoj poeziji, slično kao i u opusu starijega mu suvremenika i prijatelja Marina Držića, najvećeg dramatičara istoga doba, uočavamo obilježja specifična u odnosu na tradiciju a povezana s crtama i značajkama manirističkih težnji u književnosti i umjetnosti. Od posebnih razloga valja imati na umu mladenačke dramatične zgrade, sukobe s vlašću, tamnice i progonstva, čamu daleko od svijeta, patnje i obilježenost zbog francuske bolesti koja je ostavila ožiljke i na tijelu i na duši, misao na smrt i na Boga, jedinu pravu utjehu u literaturi te, napokon, pozno doba rezignacije.

Kad se sva ta zbivanja i činjenice promotre u općem kontekstu vremena zapamćenog po gospodarskim krizama, osvajačkim prodorima evropskih imperijalističkih sila, protureformacijskoj strogosti, neumoljivosti zakona i društveno-moralnih normi trgovačke republike, a u književnosti po preispitivanju renesansnih, klasicističkih i petrarkističkih modela, jasno je zašto su kontrasti vremena ostavili tragova i u Bobaljevićevoj lirici, zašto se, dakako na specifičan način, i u njoj, kao i u Držićevu teatru, osjećaju maniristički odmaci od posvećenih normi.

Navedene okolnosti pomažu da se u Bobaljevićevoj artikulaciji lako prepoznatljive izvanjske forme i već rabljene tradicionalne frazeologije oslušnu novi tonovi, da se čuje individualan glas i da se opazi kako pjesnik, koji je petrarkizam apsorbirao sa svim njegovim aspektima, naizgled ne preinačuje već trošena stilska sredstva, ali im zapravo s naglašenom subjektivnošću, protkanom autobiografskim reminiscencijama, udahnuje novu dušu i kroz njih iskazuje osjećajne i misaone odjeke svoje sudbine, pa se u njegovoj lirici zrcali ne toliko programatski koliko spontani otpor prema naslijeđenoj konvenciji, ukratko nov, vidljivo osoban, uznemiren i maniristički senzibilitet.

Takva spoznaja o međuovisnosti pjesnikovih životnih zгода i lirike, koje se uzajamno objašnjavaju, u suprotnosti je sa sudovima kritičara i biografa, prvih i posebno važnih kao što su Dayre i Tadić, ali i ostalih, koji ni o životu ni o djelu kažnjavanog, proganjanog, bolesnog i gluhog lirika nisu razmišljali na temelju složenijeg, u bitnijem smislu povijesnog, pristupa, što će reći s adekvatnog metodološkog polazišta, nego su ih razdvajali kao nespojive suprotnosti te su u čovjeku i pjesniku vidjeli bića koja se jakim oprekama uzajamno isključuju. Slično bi se moglo reći i za znatan dio tekstova koji su se bavili teatrom Marina Držića. Ne treba iz naše opaske zaključiti kako previđamo opasnost kad životom pisca osvjetljujemo njegovo djelo, korektiv je

uvijek samo nepristran, znanstven, povijestan pristup, a ima pisaca, kao što su Bobaljević i Držić, i razdoblja, kakvo je manirizam, koja u kritičkom sudu izrazito osvjetljaju međuovisnost biografskih i društvenih odrednica.

Temu o dodirima i analogijama između Bobaljevića i Držića sugeriraju ne samo neposredni podaci na koje ćemo se barem djelomice osvrnuti, nego i neke naoko sporedne ili slučajne okolnosti. Čini se da već i sami njihovi nadimci, Glušac i Vidra, dopuštaju naslutiti kako su bili iznimkom u književnom krugu, po nečemu neobični, istaknuti i svakako glasoviti pripadnici sredine s kojom su dolazili u sukob. Lirski pjesnik povukao se pred nesklonom fortunom u svijet intime i u samoću zabiti, a dramskog je pisca u svijet bez povratka odveo njegov nepomirljivi i rebelski temperamenat. Međutim, u toliko različitim djelima obojice, zrcale se aspekti istovjetnog razdoblja na zalazu renesanse. Posebni dubrovački odjeci osebujnoga duhovnog podneblja druge polovice šesnaestog stoljeća i u životu su i u stvaranju dvojice pisaca uvjetovali mnoge nekonvencionalne značajke, koje su izmahnule pogledu povjesničara pa zato i upozoravaju na pristranost s kojom su tumačili inače dragocjene arhivske podatke. Tadić je primjerice nepovoljnu sliku o Bobaljeviću kao čovjeku htio rekonstruirati zbog istih razloga koji su ga naveli da pogrešno osmisli život, djelo i postupke Marina Držića. Više je, naime, cijenio dobre dubrovačke trgovce, kakav Bobaljević nije bio, nego pjesnike, koji Republici nisu mogli materijalno koristiti, a njezinim su upravljačima mogli biti i na smetnju, što se za Držića pouzdano i dokazalo.

Kad, međutim, pomislimo na nesmiljeno zakonodavstvo, kojim je oligarhija Dubrovačke republike, kao i druge srodne evropske države, branila svoj praktični, trgovački, bilo kakvom reformom ili povredom nedodirljiv red stvari, ne možemo se oteti dojmu o apriornoj antagonističkoj poziciji u kojoj su se, mimo svoje volje, ili s razlogom, zbog svoje, makar formalno kažnjive, nepomirljivosti, na vlastitu štetu morali zateći ljudi poput osjetljivog lirika, plemića koji inače ne pokazuje neprijateljskih namjera prema režimu, ili pak buntovni, intransigentni njegov kolega Držić, pjesnik, a ne, kao što hoće Tadić, zabavljač, fantast, neozbiljan, čak ljudi urotnik.

Ne treba misliti da se crte manirizma u Bobaljevićevoj poeziji — usporedimo li ih u tom smislu s Držićevima — ograničavaju na pjevanje o intimnim patnjama, na izraziti autobiografizam, na variranje motiva sna, fortune, pokajničke skrušenosti, prolaznosti svijeta, smrti, o čemu opširnije raspravljam na drugom mjestu. Da je njegova devijacija od ozakonjene normativnosti pjevanja imala i žestokih akcenata svjedoči jedna neobična hrvatska poslanica, *Knjiga Maroju Mažibradiću*, za koju je Mihovil Kambol napisao da je »ogorčena pobuna čovjeka, koji želi smrt

i pakao sebi, ali i propast čitavom svijetu, da bi se njegova patnja mogla utopiti u općoj« i da je »groteskna i neobična u svojoj strastvenoj retorici«. U granicama svoje metode, i mimo spoznaja o manirizmu o kojemu su raspravljale naknadno objavljene studije, Kombol je pjesmi i autoru točno pripisao izvornost upravo u okviru nekih koordinata koje su svojstvene manirističkoj poeziji uopće pa i Gluščevoj. Da je toga mogao biti svjestan, valjda bi o toj poeziji, prije svega o Bobaljevićevoj lirici na talijanskom jeziku, bio drugačije sudio i na pozitivan joj način prejudicirao sudbinu u hrvatskoj književnosti. Pjesma je naime svojevrsan odjek burleskno-realističnih motiva Cecca Angiolierija i Cina iz Pistoje, izrazita reakcija na zbilju i literarni eksces kakav je moglo izazvati upravo manirističko ozračje druge polovice stoljeća. Najbolju ilustraciju manirističke naravi pjesme odaje Kombolov dojam koji se očituje u njegovim izrazima »ogorčena pobuna«, »groteskna« i »strastvena retorika«.

Bobaljevićeva pjesma, Kombolovo mišljenje o njoj, reminiscencija na gore navedene pjesnike, pa druge literarne preferencije koje Glušac kadšto izrijeком spominje, kao, u satirama, Boccaccia, Bemba, Ariosta, nude također poticaj da se uoče doirne točke i analogije s Držićem, s nekim njegovim istupima i s izvorima dijelom istovrsne književne kulture. Ne iznenađuju stoga ni druge zajedničke crte koje povezuju sudbinu dvaju pisaca i pokazuju određenu njihovu duhovnu srodnost i karakternu podudarnost te konfliktan položaj u svijetu i razloge ugleda u književnom krugu. Bude nam se, primjerice, slike o njihovim sudarima s protivnicima na ulici — a to odmah asocira na podatke prema kojima su oba pjesnika imala književne protivnike u redovima nezalica, možda i neprijatelja motiviranih drugačijim razlozima — ali također i na činjenicu da su obojica uživala veliko poštovanje znamenitih književnika, koji su ih branili i slavili. Za Držića je sve to dobro poznato, a podsjetimo na pjesmu koju je Bobaljeviću još za njegova života uputio Dominko Zlatarić: njezina poruka ne sadrži samo konvencionalne riječi utjehe pjesniku u njegovim poznatim nevoljama, nego spominje i opake zavidnike. Simptomatična je sličnost s Držićevim položajem prema nenavidnim neprijateljima, jer su i jedan i drugi pjesnik u svojim stihovima aludirali na protivnike. Završni Zlatarićev dvostih gotovo polemično veliča Bobaljevićev moralni lik ističući da je i u tuzi čist poput zlata kojemu ne udi nikakva vatra. Kad je Bobaljević umro, Zlatarić u novoj pjesmi o njemu kliče kako je proslavio Dubrovnik i kako njegovu slavu neće spriječiti ni »zavidos« ni »vrime«, a poznato je da je i Držić i za života i poslije smrti dobio velike pohvale koje se odnose i na njegovu poštenje i na njegovu umjetnost i da je i sam morao polemično sličnim riječima govoriti o zavidnicima i prorokovati svoju buduću slavu.

Nadovezujući se na tu temu indikativno je upozoriti na dva Bobaljevićeva soneta iz skupine onih koje je upućivao raznim prijateljima i književnicima, drugovima iz Akademije Složnih, našijencima i strancima, jedan posvećen starom Mavru Vetranoviću (*Poiché già trapassato avete il segno*), kojega se u ovom kontekstu sjećamo i po čestitoj obrani Marina Držića od optužbi za plagijat, a drugi Marinu Držiću (*Darsa, il cui puro, vago e dolce canto*), najizravniji dokaz o solidarnosti i razumijevanju između dvojice pjesnika, s kojima je kao treći zbog stanovitih humanističkih afiniteta povezan i Vetranović. Nisu navedeni soneti toliko zanimljivi po onome što govore o tim piscima, premda je Bobaljevićev izbor tako značajnih književnika koje slavi važan i za njihovu ocjenu i za isticanje književnog kruga kojega se dijelom i sam osjećao, koliko za neposrednije poznavanje pjesnikovih literarnih pogleda i njegovog odnosa prema jeziku opjevanih prijatelja i mjestu Dubrovnika u općoj književnoj republici, koju on, unatoč velikoj barijeri jezične razlike, ne ograničava na našu obalu, nego je usporedbom integrira u univerzalnu maticu evropske kulture, Italiju.

Upravo kad nastojimo dati ispravnu književno-povijesnu odredbu Bobaljevićeve poezije treba naglasiti da to čini hrvatski pjesnik talijanskog jezičnog izraza, umjetnik čiji neposredni rodni okoliš, ljudi i krajolici, osobna sudbina, svi elementi sadržaja i poticaja nadahnuću nose obilježja neodvojiva od hrvatske književne tradicije, koja, pak, u hrvatskom jeziku i slogu doseže neke vrhunce s djelima Vetranovića i Držića, ali je on sam, premda je i hrvatski pjevao, svoje umotvore uobličio u jeziku i posvećenim metričkim formama susjedne talijanske i istodobno univerzalne književne kulture s jakom integrativnom snagom i evropskom iradijacijom svojih normativnih dosega, teorijskih traktata i trajno aktualnih klasika, Dantea, Petrarke, Boccaccia, preko petrarkizma do Ariosta i Tassa. Narav stihova posvećenih Držiću i Vetranoviću može, naime, djelotvorno potkrijepiti književno-povijesnu klasifikaciju Bobaljevićeve poezije kao ogranka hrvatske književnosti jedinstvene po svojem trojezičnom izrazu, a da se pri tome ne pravi nasilje nad istinom, do kojega može doći kad se moderna stajališta o složenim aspektima pojma nacionalnog retroaktivno projiciraju u razdoblje znatno ograničenijih isključivosti s tog područja društvene svijesti, kakvo je bilo Bobaljevićevo stoljeće. Ako se o svim rečenim okolnostima nepristrano sudi, nitko objektivan ne može djelo tog lirika, koji je suvereno usvojio klasični pjesnički govor evropski relevantne talijanske tradicije humanizma i renesanse, izdvajati iz povijesti hrvatske književnosti.

Da bismo iznesene misli osnažili vratimo se sonetu u smrt Marina Držića. Odmah na početku Bobaljević za Držićev pjev

kaže da je »sladak, čist i mio« i da je pisan lijepim i ljupkim rodnim govorom, dakako hrvatskim, koji je bio i Bobaljevićev materinski jezik i jezik nepotpuno sačuvanog i zato manjeg dijela njegova opusa. Pjesnik zatim osjeća potrebu karakterističnu za sve vrste dosadašnje književnopovijesne klasifikacije hrvatske književnosti ili njezinih pojedinih predstavnika, da se, zbog perifernosti jezika i marginalnosti položaja prema Evropi, pokušaju valorizirati i nekom usporedbom s dometima što ih određuju evropski relevantni parametri, o čemu sam na drugom mjestu imao prilike raspravljati, pišući o »minornima« u historiografiji poredbene književnosti: Bobaljević, naime, rodni i voljeni Dubrovnik, koji je veličao podjednako ushićeno kao i Držić, uspoređuje s izvorima i vrhunskim uzorima kulture, s Firencom, gradom slatko-ga novog stila, Dantea, Petrarkinih toskanskih korijena, Boccaccia, i s Mantovom, koja se tu očito ističe zato što bijaše rodnim gradom velikog antičkog učitelja svih pjesnika, Vergilija. Ne treba se zaustavljati na konvencionalnim razlozima za tipičnu humanističku predimenzioniranu usporedbu (a ona takva zaista jest), nego u njoj treba u određenoj mjeri spoznati vidovitu anticipaciju modernog vrednovanja našega velikog pisca. Makar i jest mislio vjerojatno u prvom redu na pastorale i pjesme tiskane 1551, kojima je Držić osvojio gledatelje i čitatelje (»pur mille alme tolse al cieco oblio«), Bobaljević je u Držićevu pjesništvu osjetio i kao poznavalac književnosti svoje sredine autoritativno ocijenio vrednote i izvorne crte našijenskog duha, zbog kojih autora *Pjesni ljuvenih*, *Venere*, *Tirene* i *Novele od Stanca* i suvremena kritika svrstava u evropski kontekst. A pri tome je kao jedini kriterij, mimo svakog regionalizma ili kampanilizma, Bobaljevića poticala spoznaja izrečena u prvom stihu drugog katrena, da je Držić za života sjao pod zrakom Sunca, što u pjesniku omiljenoj platonističkoj metafori znači da ga je nadahnjivao Apolon i svrstao među svoje izabranike, pa zato sad vječno sja u raj.

Novu temu o Bobaljeviću položaju u krugu dubrovačkih književnika otvara i onaj drugi sonet, upućen Vetranoviću. Autor u njemu opet na neki način svjedoči o sebi, zapravo o svojim etičkim shvaćanjima koja dovodi u vezu s Vetranovićem ili, bolje reći, izvodi iz životnih načela staroga pjesnika, ističući kako Bog cijeni u čovjeku srce i smatra ga svojim pravim hramom ako ga rese vjera, djela i nada. Bobaljevićevo poštovanje prema Vetranoviću, a posebice prema Držiću, kojega, kao slavnog i dragog pjesnika ljubavi, pozdravlja i u hrvatskim *Pjesmama razlicim*, u odgovoru na Pelegrinovićevu poslanicu (»I Držića ki u slavi / spjeva pjesni sve ljuvene, / vele drago ti pozdravi, / i rec' ove rieči od mene«) dobiva poseban smisao u već spomenutom kontekstu književnih antagonizama i polemika oko obljeda upućenih Držiću da je plagijator, kad je Držić s gorčinom spominjao svoje

neprijatelje i njihovu nesposobnost da sude o književnosti, a Vetranić solidarno ustao u obranu svojega mlađeg i visoko cijenjenog kolege. Sve je to Bobaljević, razumije se, dobro znao.

Ostavimo li, naime, po strani mogućnost da se uoče korelacije u životnim prilikama Držićevim i Bobaljevićevim, barem što se tiče odnosa između društva, točnije vlasti, njezinih drastičnih i pragmatističkih zakona, i književne djelatnosti značajnih pjesnika osuđenih na prokletstvo stvaranja, na utopijski san, nepraktično maštovanje, na ezopovski sročeno i negromantsko demaskiranje zbilje, u tercinama Bobaljevićevih satira naići ćemo ne samo na podatke o tome kako je pjesnik shvaćao književnu djelatnost, nego i na polemiku protiv sličnih kritičarskih ignoranata kao što su oni Držićevi »triš mudri a šeskrat ludi«. Neimenovani ljudi Bobaljeviću su bez argumenata osporavali bilo kakvu vrijednost kao pjesniku, a zapravo, tvrdi Bobaljević, nikakve veze s književnošću nisu upravo oni imali. Tako radikalna isključivost ne ostavlja sumnje u njihovu nesposobnost i pokazuje ne samo koliko je u svim vremenima bila žilava drskost mediokriteta, nego neodoljivo nameće mišljenje da ni ovaj put, kao i u Držićevoj epizodi, nisu posrijedi bila samo književna pitanja, nego i polarizacije druge vrste. Slabost je takve pretpostavke, razumije se, u pomanjkanju konkretnih dokumenata, ali joj mnogobrojne druge činjenice idu u prilog.

Da bismo to ilustrirali, bit će zanimljivo osvrnuti se na tercine koje je Bobaljević uputio pjesniku i prijatelju Mihomu Monaldiju (također autoru jednog soneta posvećenog zajedničkom prijatelju Držiću) u satiri *Par ch'oggi sian parecchi in questa terra*. Ima ih mnogo, kaže na početku, u ovom gradu (»terra«, u starom značenju), to jest u Dubrovniku (što još jednom upozorava na sredinu kojoj isključivo pripada njegov književni rad pa i rasprava kao što je ova), koji govore kako ja nisam pjesnik i kako to nikada neće postati. Stoga Bobaljević o tome želi nešto napisati kako bi, sa svom skromnošću, pozivajući Monaldiju da prosudi, pokazao da takvi napadači nisu u pravu i da svatko tko teži k cilju što nije u suprotnosti s granicama morala koji je na snazi, mora nekakav domet postići. Zatim nabroja razloge zbog kojih se pjesnici odlučuju na pisanje pa navodi i vlastite, koji potpuno potvrđuju neke od bitnih postavki u našoj interpretaciji njegove poezije. On naime uzrokom i poticajem svojem stvaranju smatra veliku patnju koju mu je nametnula zla sudbina kad ga je lišila sluha, i ističe da je svoj cilj posve ostvario, što će reći da u nekoj vrsti vlastite poetike svoju bolest i bol ne odvaja od svoje lirike, da su one međuovisne. U nastavku sud svojih kritičara otvoreno naziva glupim (»lor parlari sciocchi«) i, kao što bi za takve kazao Držić da su »bjestije«, ističe njihovu zvjersku a ne ljudsku narav: »forse troveranno aver la forma, / e la voce, non più,

del corpo umano«. Nadalje, slično kao što Držić za takve svoje neprijatelje veli da su »triš mudri« a »šeskrat ludi«, Bobaljević svojega kritičara svrstava među najniže i najpodlije krdo, naziva ga ludom glavom, koja, čim se malo popne uvis, sebe smatra orlom, a zapravo mu je mjesto dolje u blatu kao barskoj ptici; takav se sviđa neukima i cijeni samo ono što je prosto, jer mu je nedostupno shvaćanje vrline i znanja (»virtuti e dottrina«), kao temeljnih predujeta poezije. Bobaljević s opravdanom samouvjerenošću naglašava kako kadšto znade tkati rime, i obrazlaže što znači kad kaže da tako otklanja svoje »velje jade gore od Smrti«: poezija će mu, s razlogom se nada, produžiti vijek u neumitnoj prolaznosti vremena, i nada se da će se i on s malobrojnim okititi svetom Apolonovom grančicom, i piti s izvora koji je krilati konj izbio na Helikonu, i ostati dugo vremena poznat, a *zavidnicima* će nakon njihove smrti s tijelom nestati i ime. Podsjetimo li se načas Zlatarićevih stihova upućenih Bobaljeviću, u kojima spominje *zavidnike* i neprijatelje gluhog pjesnika i patnika, lakše nam je zamisliti kakva je atmosfera vladala u nekim dubrovačkim krugovima, svakako ne među elitom pjesništva u Akademiji Složnih, i koliko je to Bobaljevića, kao i Držića, peklo, što znači da uvjeti njihove inovatorske, jakom subjektivnošću intonirane, kritičke, ukratko — da na moderan način ponovimo — maniristički osobne umjetnosti i književne djelatnosti nisu uvijek bili povoljni. Uzroci zavisti i ogovaranja, po svemu se čini, mogli su biti pod utjecajem izvanknjiževnih pobuda. Bobaljevićeva netom navedena reakcija opet podsjeća na Držića, na dvostih iz poslanice Sabu Nikulinovu: »Lupeštvom, ah, time ne tvor' me nitkore, / neznamo er ime još slavno bit more«. U nastavku svoje satire Bobaljević kritizerima spočitava opće neznanje iz područja kojima se bavi poetika odnosno retorika, tvrdeći da nisu upućeni u to zašto je djelo lijepo ili dobro (kalokagatija), u distinkciju stilova prema zahtjevima koje nameće narav djela (pri čemu je očito mislio na Bembovu teoriju), i da im se sud temelji na izvanumjetničkim kriterijima pa je pokudan ili pohvalan ovisno o tome tko je autor djela a ne kako ga je napisao.

Ne znam na koga su Bobaljević i Držić konkretno aludirali i možemo li pretpostaviti da se njihova oštra, porazna, ubojita reakcija odnosila na one sudionike književnog života koje danas nazivamo kritičarima. To bi Bobaljevićevoj satiri pridalo značajke određene aktualnosti, iako je njezina zanimljivost u prvom redu u tome što je dokumenat vremena, koji sugerira kako bi bila vrijedna potanja istraživanja o nedovoljno poznatim okolnostima književnog stvaranja u nas.

U svakom slučaju te i druge biografske zgrade, karakterni afiniteti i ostale analogije s Držićem, vrsta i uzroci njihovih do-

dira danas nam pomažu da čitajući njihova djela opazimo prije neuočene konotacije, da preciznije odredimo književno podneblje i distinktivne značajke u stvaranju tih i drugih pisaca u znaku manirističkih tendencija druge polovice šesnaestog stoljeća.

ZUSAMMENFASSUNG
BOBALJEVIĆ UND DRŽIĆ
/KOHÄRENZ UND ANALOGIE IN LICHT DES MANIERISMUS/

Die Kohärenz zwischen Leben und Werken des Savko Bobaljević Glušac (1529 oder 1530 — 1585), eines Autoren einiger kroatischer und einer bedeutenden Anzahl unzureichend erforschter und bewerteter italienischer Gedichte, sowie die Kohärenz zwischen Leben und Werken des Marin Držić (1508 — 1567), bieten der Kritik Gelegenheit zum Vergleich und zur Bewertung einiger wichtiger Analogien, welche einen Beitrag zur genaueren literaturgeschichtlichen Einordnung ihrer Werke leisten. Unser Vergleich berücksichtigt methodologische Unzulänglichkeiten und die Voreingenommenheit einiger älterer Kritiker, insbesondere des Historikers Jorjo Tadić, welche eine derartige — für eine Bewertung ausschlaggebende — Interdependenz zwischen Leben und Werk beider Schriftsteller nicht erwägen, sondern sie sogar in Abrede gestellt haben; wir versuchen, gerade darauf Schlußfolgerungen zu gründen, und zwar nicht nur über die Kontakte zwischen den beiden Autoren, sondern auch über den Charakter ihrer literarischen Tätigkeit im besonderen und der literarischen Tätigkeit in der zweiten Hälfte des 16. Jahrhunderts im Zeichen manieristischer Tendenzen im allgemeinen. Der Artikel ist ein Auszug aus einer Studie über Bobaljević's Lyrik.